

An Clár

Ábhar	Lch.
Comhrá le Cathaoirleach Co Co na Gaillimhe	3
Seansiopaí ón Spidéal go Ros an Mhíl	9
Muintir Leaice as na hAille	17
Micheál Ó Droighneáin	19
Ruairí Ó Flaitheartaigh	23
Ruairí Ó Flaitheartaigh agus ceantar an Spidéil	25
An Gorta Mór I gCois Fharraige	27
Coisín Chríost	34
Dumhach na Leanbh	35
Clár Monitor an BBC 1961	37
Ros na Rún sa 23ú Bliain	39
Pádraic Mór Ó Fátharta	41
Billeachaí	43
An Garraí Glas	46
Agallamh le Tim Johnny	47
An tSlat Cainte	50
Scoil Nua Sailearna	52
Fíabín Tigh Johnny Sheáin	53
Toghchán 1918 i gConamara	55
An Fliú Mór 1918-19	57
An Connacht Tribune 1918	59
Cúrsaí Pastime Chonamara i nGaillimh	62
An Phleanáil Teanga	63
Meáirt Churraoin	65
Craobh Liathróid Láimhe an Domhain	72
Féile na nGael i gCois Fharraige	73
Ó Chois Fharraige go hOileán Leodhais	75
Bua Iomána an Spidéil 1968	77

Focal Buíochais

Míle buíochas aríst eile don uile dhuine a chuidigh le heagrán na bliana seo a chur ar an bhfód: Donncha Ó hÉallaithe agus an Coiste Eagarthóireachta ar a raibh Breandán agus Ruaidhrí Ó Tuairisg, Sarah Ní Chonghaile, Máire Ní Fhlathartaigh, Máirín Mhic Lochlainn agus Lochlainn Ó Tuairisg; Daithí Ó Muirí; agus chuile dhuine a chuir ábhar scríofa agus grianghraif ar fáil go fial flaithiúil agus go deonach; lucht gnó an cheantair agus seirbhíse an cheantair a thug tacaíocht bhreá fógraíochta; Micheál Ó Conghaile agus Clódóirí CL Print a rinne an clóbhualadh, agus focal buíochais ar leith don dearthóir Tom Hunter as a dhúthracht le linn a bheith ag cur na hirise le chéile; an Roinn Ealaíon, Oidhreacht, Gnóthaí Réigiúnacha, Tuaithe agus Gaeltachta a thug cabhair dheontais don iris. Go mba fada buan rathúil bhur saol agus bhur saothar.

Seosamh Ó Braonáin, Eagarthóir

Pictiúr ar an gclúdach:

Scoil Nua Sailearna críochnaithe [pic. S. Ó Braonáin]

© Cóipcheart ag údair na saothar amháin

Biseach 2018

Céard tá uainn?

Rud amháin a tháinig as an gcuinníú poiblí a thionól an Cumann Forbartha faoi cheist na talún trasna ó Shéipéal an Chnoic ná gur léirigh sé tacaíocht don Chomharchumann i measc na ndaoine a bhí ann. Ach léiríodh chomh maith smaointí éagsúla i measc na ndaoine a bhí i láthair faoi na áiseanna a theastaíonn ón bpobal nach bhfuil againn faoi láthair: ionad spóirt ina mbeadh gym agus fiú linn snámha; 'Cró na bhFear'; áit a bhféadfadh mná le páistí óga tíocht le chéile ar maidin le haghaidh cupán tae nó caifé; Mol nó Hub don Óige mar atá i mBearna; agus Reilig nua.

Tá fis ag an gComharchumann go mba cheart Ionad Oidhreacht na Gaeilge a thógáil ar an bpaiste talún atá trasna ón séipéal, ionad a bheadh in ann scoláirí idirnáisiúnta a mhealladh, chomh maith leis na mílte turasóirí. Is fis uaimhianach é agus ní locht é sin air. Ach an é is tábhachtaí? Tá Ionad Oidhreacht den scoth i Ros Muc. Tá muintir Charna théis Ionad Oidhreacht na nImirceach a chur ar bun. Tá Ionad Oidhreacht i Leitir Mealláin. Tá pleananna ag Iontaobhas Uí Chadhain ionad oidhreacht a fhorbairt ar an gCnocán Glas i gcuimhne ar an scríbhneoir Máirtín Ó Cadhain, a bhfuil a cháil ag leathnú ar fud an domhain.

Tá an t-ádh orainn i gCois Fharraige go bhfuil go leor leor áiseanna i seilbh an phobail nó i seilbh Údarás na Gaeltachta: hallaí pobail sna Forbacha, ar an Tulaigh, i Ros an Mhíl; áiseanna spóirt sna Forbacha, ar an gCnoc agus i Ros an Mhíl; Coláiste Lurgan ar leis an Údarás é agus Coláiste Chonnacht ar le hiontaobhas é; Stór na dTrátaí ar leis an Údarás é; an suíomh ar a raibh Siopa Dhónal Joyce i mBaile na hAbhann ar leis an gComharchumann é; an Crann Taca; Seanscoil Sailearna; Scoil na gCailíní ar an Spidéal.

Fós féin níl Mol againn le freastal ar óige an cheantair; níl aon gym ann; níl aon pháirc ag an gClub Sacair ná ag an gClub Camógaíochta; níl aon Chró na bhFear againn. B'fhéidir go mb'fhiú do na pobail éagsúla i gCois Fharraige tíocht le chéile agus plean a aontú faoin mbealach is fearr le húsáid a bhaint as na áiseanna éagsúla le go gcuirfí na seirbhísí a theastaíonn ón bpobal ar fáil.

Ní ionann san is a rá nár cheart Ionad Oidhreacht a bheith i gCois Fharraige, ach an é is tábhachtaí ag an am seo? Nó ar cheart don Chomharchumann a bheith ag díriú ar chuid de na háiseanna eile a theastaíonn a sholáthar? Níor mhiste níos mó plé a dhéanamh faoin gceist.

Cumann Forbartha Chois Fharraige

An Roinn Ealaíon, Oidhreacht,
Gnóthaí Réigiúnacha, Tuaithe agus Gaeltachta

Department of Arts, Heritage,
Regional, Rural and Gaeltacht Affairs

Foilsithe le cabhair ón Roinn Ealaíon, Oidhreacht,
Gnóthaí Réigiúnacha, Tuaithe agus Gaeltachta.